

Γράμματα από το Μεξικό - Να σου πω ένα γρίφο;

«Δεν υπάρχει περίπτωση να γυρίσω στο Μεξικό. Δεν αντέχω να είμαι σε μία χώρα πιο σουρεαλιστική από τους πίνακες μου»

- Σαλβαδόρ Νταλί

Μύθοι και Θρύλοι

Στο σπίτι με τις μαύρες κουρτίνες, στην επικίνδυνη γειτονιά, είχα ακούσει διάφορες ιστορίες και μύθους και είχα κάπως καταλάβει, πρώτη φορά, τι είναι η μπρουχερία*. Η ευκολία που αυτή η κοπέλα έλεγε τους μύθους και τις εξωπραγματικές ιστορίες για φαντάσματα και υπάρξεις αλλιώτικων κόσμων, σα να την είχα ρωτήσει τι έκανε μία Τρίτη το βράδυ, με τόση σιγουριά και αυτοπεποίθηση για την πραγματικότητα τους, με είχε αφήσει άναυδο. Για να είμαι ειλικρινής, με είχε τρομάξει και λίγο, μιας και θα κοιμόμουν στο σπίτι της και εκείνο το βράδυ και δεν ήθελα να βρεθώ στη μέση κάποιας τελετής ανθρωποθυσίας των Μάγιας στη μέση της νύχτας.

Ξύπνησα σώος και αβλαβής, αλλά και κουρασμένος από το ξενύχτι, στον κόσμο της Μεξικανικής φαντασίας. Έβαλα τα χθεσινά μου ρούχα, που κρέμονταν στην καρέκλα της τραπεζαρίας κι έφυγα προσεχτικά, νωρίς το πρωί, χωρίς να κάνω πολύ θόρυβο για να πάω για δουλειά. Το ζήτημα των μύθων και της μπρουχερίας με απασχολούσε βαθιά. Ούτε καν μπήκα στη διαδικασία να φανταστώ κάποια τρελή ιστορία με εμένα πρωταγωνιστή, όπως συνήθιζα να κάνω, καθώς διέσχιζα το πούντο** δίπλα στο δρόμο της κοπέλας. Όπου, βέβαια, θα γινόταν ανταλλαγή πυροβολισμών με τα καρτέλ κι εγώ θα ζούσα για να το γράψω. Μα τι ωραία που είναι η ένταση του κινδύνου, η αδρεναλίνη της επιβίωσης, ο τόσο υπαρκτός φόβος που ηρωικά τον ξεπερνάς, όταν δεν σου συμβαίνουν. Τέλος πάντων, αυτή τη φορά σκεφτόμουν μόνο τα όσα είχαμε συζητήσει το προηγούμενο βράδυ, από εξωγήινους, μέχρι κάθε είδους πιθανό φάντασμα. Μπήκα με φορά στην κουζίνα, πέταξα τα πράγματα μου σε μια καρέκλα, αγνόησα τη μεγαλειώδη, σε μέγεθος και ποικιλία, ποσότητα στεγνών πιάτων που έπρεπε να τακτοποιήσω και

- Σεφ Μαϊτέ, σεφ Μαϊτέ καλημέρα. Θέλω να σου πω.

- Καλημέρα. Τι κάνεις; Πώς είσαι;

-Εξαιρετικά. Θέλω να σε ρωτήσω κάτι. Εσύ που μεγάλωσες στην πρωτεύουσα και έμεινες στις Η.Π.Α. χρόνια κι έχεις σπουδάσει και ταξιδέψει...Πιστεύεις στα φαντάσματα, τους μύθους και την μπρουχερία; Είναι δυνατόν όλος ο κόσμος να τα πιστεύει αυτά;

- Εγώ ωωωω, κοίτα...

Και εκείνη τη στιγμή κατάλαβα ότι, «είχαν γίνει κάποια λάθη». Ο πρόλογος με μάρανε. Εγώ ήλπιζα

και περίμενα να με διαψεύσει και να τα ακυρώσει όλα αλλά η γυναίκα ήθελε να πει «ναι» και φαινόταν ξεκάθαρα, αλλά ζοριζόταν. Και ακόμα πιο πολύ ζοριζόμουν εγώ που είχα κοκαλώσει και περίμενα την απάντηση...

- Στη μπρουχερία όχι. Όχι. Αλλά ναι διάφοροι μύθοι είναι αληθινοί και πιστεύω ότι οι ψυχές των νεκρών επηρεάζουν τον κόσμο μας.

- Α ναι. Αλλά όχι στη μπρουχερία και τη μαύρη μαγεία εε;

- Όχι όχι, σε αυτά θα έλεγα όχι νομίζω.

- Μόνο στις ψυχές των νεκρών που επηρεάζουν τις ζωές μας δηλαδή;

- Ναι και στην ενέργεια των μερών και σε κάποιους μύθους.

Ένας από τους ελάχιστους ανθρώπους που είχα γνωρίσει και ήταν κατά ή έστω σκεπτικός επί όλων αυτών ήταν ο σεφ Σάλβα. Και όταν λέω "κατά" εννοώ ότι η απάντησή του ήταν "Όχι, δεν πιστεύω σε αυτά, αλλά δε μπορώ να είμαι σίγουρος κιόλας ότι δεν ισχύουν". Η Πατρίσια, που επίσης ήταν εξαιρετικά σκεπτική, απέφευγε οποιαδήποτε έκκληση μου να συζητήσουμε παραπάνω τη μπρουχερία και τους μύθους, ενώ παραδεχόταν ότι είναι πάρα πολύ διαδομένα και κομμάτι της Μεξικάνικης κουλτούρας, την οποία ένιωθα, πως πίστευε, ότι θα έθιγε αν μιλούσε γι' αυτά. Πράγμα που η εγγενής ευγένεια και καλοκαρδία της δεν της το επέτρεπαν.

«Εκείνη»

Μιλούσε και δεν καταλάβαινα τι έλεγε. Δηλαδή, καταλάβαινα την γλώσσα αλλά δε μπορούσα να ξεχωρίσω αν όλοι αυτοί οι μύθοι και οι μεταφυσικές εμπειρίες είναι πραγματικότητα, όνειρα, ή ιστορίες για παιδιά. Κάποιους γενικούς αστικούς θρύλους τους είχα ξανακούσει αλλού, όπως προείπα. Ήταν λες κι αυτή η χώρα ζούσε από αυτούς. Λες και τους τύπωναν στην κυριακάτικη εφημερίδα τους γενικούς και ο καθένας και η καθεμία είχαν την υποχρέωση να φτιάξουν κι έναν έξτρα για τον εαυτό τους.

Νάνοι που περπάτησαν πάνω στα σώματά τους όταν ήταν παιδιά, μωρά του διαβόλου, φαντάσματα γιαγιάδων που μόνο κάποιιοι μπορούν να τα δουν, πουλιά και λάμα που αποτελούσαν σημάδια για την ζωή, αιωρούμενα σώματα, γυναίκες που ήταν και κατσίκες, άνδρες που γινόντουσαν κάτασπροι από τον φόβο και δε μπορούσαν να μιλήσουν και να φάνε για μέρες είναι μόνο κάποιιοι από αυτούς που άκουσα. Με είχε σοκάρει η καθολική αποδοχή αυτής της υπερβατικής πνευματικότητας και των μεταφυσικών εμπειριών που βρήκα σε όποιον κι αν ρώτησα, με την ελπίδα να το διαψεύσει.

Είχα αρχίσει να καταλαβαίνω τι εννοούσε ο νομπελίστας Μεξικανός ποιητής Οκτάβιο Πας όταν έλεγε ότι «Το Μεξικό δεν είναι μία χώρα. Είναι ένας κόσμος». Πρώτη φορά ένιωθα τόσο ορθολογικός και τόσο παράλογος την ίδια στιγμή. Ήταν λες και ήμουν εγώ ο κλειστόμυαλος. Και τώρα «εκείνη» μου έλεγε κι άλλους καινούριους και τους υποστήριζε με έναν τρόπο, κάπως πειστικό, είναι η αλήθεια.

- Η κουλτούρα των Μάγιας έχει μια ανώτερη πνευματικότητα που σίγουρα έχει επηρεάσει τον κόσμο εδώ αλλά αυτό δεν είναι κακό.

- Καλά προφανώς. Αυτό φαίνεται κι από το Πόπολ Βού*** και τη σύνδεση του με διάφορα έθιμα και

αντιλήψεις στο Μεξικό αλλά δεν συζητάμε γενικότερα για την κουλτούρα των Μάγιας τώρα.

- Ναι απλά θέλω να πω μην τα βάζεις όλα στο πλαίσιο της επιστήμης και της δικής σου δυτικής εκπαίδευσης. Στην ζωή δε μπορούμε πάντα να τα εξηγήσουμε όλα με τη λογική. Υπάρχουν πράγματα που για να τα βιώσουμε και να τα καταλάβουμε πρέπει να ανοίξουμε τον ορίζοντα μας και τον εαυτό μας σε αυτό και να μην αμυνόμαστε συνέχεια (όπως μάλλον ξεκάθαρα έκανα νομίζοντας ότι το κρύβω).

- Καταλαβαίνω τι λες αλλά...

Ένα πιτσιρίκι πετιέται από το πουθενά.

- Γεια σου τι κάνεις;

- Οπ! γεια σου κι εσένα. Καλά, εσύ;

- Να σου πω ένα criba?

- Τι; Τι είναι criba;

- Criba είναι Criba.

- Τι σημαίνει η λέξη criba? Δεν καταλαβαίνω.

- Μμμ καλά. (Μου κάνει ξενερωμένο, δείχνοντας μου το κάτω χείλος του και κατεβάζοντας τα μάτια, και τρέχει πίσω στην αγκαλιά της μητέρας του)

Criba θα πει γρίφος μου εξηγεί «εκείνη».

Αχ ρε πιτσιρικά, θα ήθελα πολύ να ασχοληθώ με τους γρίφους των παιδιών αλλά εδώ παλεύω να λύσω αυτούς των ενηλίκων, σκέφτομαι ενώ ξεχνάω τι ήθελα να πω. «Εκείνη» συνεχίζει:

-Προσπάθησε απλά να ανοίξεις το μυαλό σου και να δεχτείς κάποια πράγματα και να τα σκεφτείς από μια άλλη σκοπιά χωρίς τα υπάρχοντα στεγανά σου. Όσο δύσκολο κι αν είναι αξίζει, και αυτό είναι και κομμάτι της εξερεύνησης γενικότερα στη ζωή.

Και ενώ εγώ έκανα titania προσπάθεια να παραμερίσω την δυτική εκπαίδευση μου (του διαφωτισμού και της ορθολογικότητας), την τυφλή αγάπη και εμπιστοσύνη μου στην επιστήμη και όλες μου τις προκαταλήψεις για να ανοιχτώ και να την καταλάβω... τα κόκκινα και μπλε φώτα, που κάθε τόσο περνούσαν κι ασχήμαιναν το πανέμορφο πρόσωπό της, με επανάφεραν πολύ απότομα στην πραγματικότητα που ήξερα****.

Ηλιοβασίλεμα στο Boca Del Cielo*****

Εγώ το πιο κοντινό που είχα σα μεταφυσική εμπειρία εδώ ήταν στο Boca del Cielo. Μια παρθένα αμμουδιά πάνω από 15χλμ., που θύμιζε την παραλία της παιδικής μου φαντασίας, από τις ιστορίες που μου έλεγε η μητέρα μου, μικρός. Εκεί, μετά από περίπου 40 λεπτά περπάτημα κατά μήκος της θάλασσας, συνειδητοποίησα ότι δε μπορούσα να δω κανένα, σε καμία κατεύθυνση, προς τα όπου κι αν κοιτούσα. Ο ήλιος έδυε και ήταν η ώρα που όπως λένε και τα κλισέ, ο Θεός ζωγράφιζε στον ουρανό. Ένιωθα λες και ήμουν μόνος μου με τη φύση (ίσως επειδή όντως ήμουν). Και έβλεπα τον συμπαντικό καλλιτέχνη να δημιουργεί ένα έργο τέχνης μόνο για τα μάτια μου, με τα πιο όμορφα χρώματα και τα πιο ταιριαστά πουλιά να πετάνε πάνω από τα κύματα του Ειρηνικού Ωκεανού, αποχαιρετώντας τον ήλιο που βουτούσε στη θάλασσα. Ή, δεν ξέρω, ίσως, να καλωσόριζαν το φεγγάρι, που είχε ανέβει

πλέον ψηλά και στόλιζε τον ουρανό (συζητώντας με την Αφροδίτη για τους ομογενοποιημένους δυτικούς, που δεν καταλαβαίνουν αρκετά, δεν ονειρεύονται αρκετά, δεν ανοίγονται αρκετά. Αγνόησα την συζήτηση καθώς ως δυτικός εγώ ξέρω καλύτερα.) Ένιωσα τέτοιο δέος και ταυτόχρονα τόσο γεμάτος, τόσο ευτυχισμένος που δε μπορούσα να συγκρατήσω το σώμα μου όρθιο από τα συναισθήματά που με κατέκλυζαν κι έκατσα στην άμμο, την οποία ακουμπούσα λες και την έβλεπα πρώτη φορά. Ο ουρανός εδώ αγκάλιαζε την γη διαφορετικά και τα σύννεφα πετούσαν με άλλο τρόπο από αυτά στη Μεσόγειο. Έμεινα εκεί, καθηλωμένος, να μη μπορώ να σκεφτώ τίποτα, έως ότου βράδιασε τελείως και δεν μπορούσα πλέον να δω. Σηκώθηκα με την εκκλησιαστική ευλάβεια που σηκώνομαι για να κοινωνήσω μικρός, πολύ μικρός, και ξεκίνησα να επιστρέφω στον χώρο που θα διέμενα, σκεπτόμενος αυτό το άρθρο. Ήταν όμως το καλύτερο ηλιοβασίλεμα της ζωής μου μια μεταφυσική εμπειρία; Την ένιωσα κάπως έτσι, αλλά δεν ξέρω. Δεν είδα τίποτα τρελό. Τι θα πει όμως βλέπω κάτι εξωπραγματικό; Άραγε το ονειρεύομαι ή το βιώνω ή μπας και το φτιάχνω;

 Δεν θα σας «το χαλάσω» με δικές μου εικόνες. Φανταστείτε εδώ το πιο όμορφο ηλιοβασίλεμα. Ο ήλιος δύει στη δεξιά πλευρά της φωτογραφίας.

Μεταφυσικές εμπειρίες;

Εγώ πάντως, αν ήταν να έχω μια πραγματικά τελείως "σουρεαλιστική ή μεταφυσική" εμπειρία, πιστεύω, θα έβλεπα ένα μέρος, όπου οι άνθρωποι θα έχτιζαν τη ζωή τους συλλογικά χωρίς αφέντες, θα διαμόρφωναν οι ίδιοι τις κοινωνίες τους, το μέλλον τους, το κοινωνικό τους φαντασιακό με τα χέρια τους, θα διάλεγαν εκείνοι τον τρόπο τους να υπάρχουν και να συνδέονται κι αν δεν τους άρεσε θα τον άλλαζαν.

Όπως οι Ζαπατίστας δηλαδή. Τους όποιους, συνάντησα πριν μερικές μέρες στα ενκουέντρος (συναντήσεις), όπου άλλαζαν ολόκληρη την δομή και τον τρόπο λειτουργίας της κοινωνίας τους και άρα, την ζωή τους, επειδή δεν τους ικανοποιούσε αρκετά, ώστε να χτίσουν το μέλλον τους όπως ήθελαν, με τα χέρια τους, από κοινού, χωρίς εξουσιαστές.

Οχι, τι γράφω; Αυτό που μπορεί να θεωρεί κάποιος κόσμος ουτοπία, εξωπραγματικό, μεταφυσικό ή σουρεαλιστικό μπορεί να αποτελεί πραγματικότητα για άλλες κοινωνίες;

Μήπως τελικά «εκείνη» είχε δίκιο;

Από τα βουνά του Νοτιοανατολικού Μεξικού,

*Η μπρουχερία (Brujería) είναι ένας όρος που προέρχεται από την ισπανική γλώσσα και σημαίνει

«μαγεία» ή «μάγισσα». Χρησιμοποιείται για να περιγράψει παραδοσιακές πρακτικές, πεποιθήσεις και τελετουργίες που σχετίζονται με τη μαγεία, τη θεραπεία, ή τη χρήση πνευματικών δυνάμεων, κυρίως σε λατινοαμερικανικές και ισπανόφωνες κουλτούρες.

**: όρος που χρησιμοποιείται σε όλη τη κεντρική και λατινική Αμερική για να υποδηλώσει μέρη που μπορείς να βρεις ναρκωτικά, όπου είναι μαζεμένοι οι διακινητές και συνήθως είναι πολύ επικίνδυνα. Η ακριβής-κυριολεκτική μετάφραση της λέξης είναι «σημείο» ή «τελεία».

***Το Ποπολ Βου (Popol Vuh) είναι ένα από τα σημαντικότερα κείμενα της πολιτιστικής και θρησκευτικής κληρονομιάς των Μάγια. Πρόκειται για ένα ιερό βιβλίο που περιγράφει τη δημιουργία του κόσμου, τη μυθολογία, τις θεότητες και τις παραδόσεις του πολιτισμού των Μάγια. Γράφτηκε αρχικά στη γλώσσα των Κιτσέ Μάγια (K'iche'), αλλά το γνωρίζουμε σήμερα από μια μεταγενέστερη ισπανική μετάφραση του 16ου αιώνα.

****Με την αληθινότατη καταπίεση, φόβο, δυσκολίες και φτώχεια των πολλών που μπορούσε ο καθένας να τα δει παντού χωρίς μαγικές ικανότητες ή επαφή με εξωγήινα όντα.

*****Boca del Cielo σημαίνει «στόμα του ουρανού» και κατ' επέκταση υπονοείται «στόμα του παραδείσου»